

Rynek ziemniaka - stan i perspektywy

Od ponad czterdziestu lat powierzchnia uprawy ziemniaków w Polsce sukcesywnie maleje. Skala ograniczenia powierzchni uprawy jest bardzo duża, niespotykana w żadnym innym kraju europejskim.

W latach 70-tych ubiegłego wieku ziemniaki zajmowały powierzchnię 3 mln ha, co stanowiło 18% udziału w strukturze zasiewów. Pod względem wysokości zbiorów byliśmy drugim producentem na świecie. W roku 2014 powierzchnia uprawy tej rośliny osiągnęła najniższy poziom i wynosiła zaledwie 277 tys. ha, zbiory zaś 7,69 mln ton.

W 2016 roku, według IHAR-PIB, powierzchnia uprawy ziemniaków ustabilizowała się na poziomie powyżej 300 tys. ha. W gospodarstwach rolnych ziemniaki zajmowały niespełna 300 tys. ha. Uwzględniając jednak dodatkową powierzchnię uprawy tego gatunku w ogródkach przydomowych, która kształtowała się na poziomie około 8 tys. ha, całkowita powierzchnia uprawy ziemniaków wyniosła 308 tys. ha.

W roku 2017 na rynku krajowym możemy spodziewać się istotnych zmian. Według szacunków GUS z końca lipca br., powierzchnia uprawy ziemniaków zwiększyła się o 3% i wyniosła 320 tys. ha. Jednocześnie, według szacunków Komisji Europejskiej, plony ziemniaków w Polsce w tym roku będą aż o 18% niższe niż przed rokiem. Przyjmując takie założenie, tegoroczne zbiory ziemniaków będą prawdopodobnie o 16% mniejsze niż w roku ubiegłym i wyniosą około 7,5 mln ton.

Jest wiele przyczyn ciągłego zmniejszania się liczby gospodarstw uprawiających ziemniaki i zmniejszającego się arealu uprawy tego gatunku. Do najważniejszych należą:

- ograniczenie wykorzystania ziemniaków jako paszy gospodarskiej tylko do plonu odpadowego, którego z przyczyn niskiej jakości nie można sprzedać;
- wysokie koszty uprawy ziemniaków, w porównaniu do innych gatunków roślin uprawnych;
- trudności ze sprzedażą zbiorów przez małych producentów (rozwój sieci sklepowych współpracujących z dużymi specjalistycznymi gospodarstwami lub centralami konfekcjonowania ziemniaków z ciągłością dostaw);
- obawy producentów oraz utrudnienia eksportowe związane z chorobami bakteryjnymi, które wykrywane są w naszym kraju dość często;
- zmniejszające się spożycie ziemniaków, które coraz częściej traktowane są przez konsumentów jako warzywo.

Pozytywnym sygnałem dla polskich producentów w bieżącym roku może być fakt złagodzenia zasad eksportu do krajów mniejszych. Dotychczasowe ograniczenia wynikały z występowania bakteriozy

pierścieniowej ziemniaka, która w Unii Europejskiej podlega obowiązkowi zwalczania.

Mimo zmniejszającej się powierzchni uprawy ziemniaka, jego znaczenie w produkcji roślinnej będzie w nadchodzącej dekadzie dość duże, z punktu widzenia wyżywienia narodu i tradycji uprawy tej rośliny. Ze względów ekonomicznych istotnie zmniejszy się zużycie ziemniaka na paszę oraz do przetwórstwa na krochmal i etanol.

Analizując tendencje zmian w produkcji ziemniaków w krajach Unii Europejskiej, można z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić, że do roku 2020 ogólna powierzchnia ich uprawy w Polsce zmniejszy się do 300 - 350 tys. ha i będzie zlokalizowana głównie w gospodarstwach rolnych o powierzchni do 5 ha produkujących na samozaopatrzenie. Natomiast produkcja towarowa, przeznaczona na rynek, odbywać się będzie w gospodarstwach o powierzchni powyżej 10 ha. Ziemniaki będą uprawiane w ok. 450 - 500 tysiącach gospodarstw rolnych. Większość producentów uprawiających ziemniaki na sprzedaż hurtową, jako ziemniaki jadalne, sadzeniaki, na przetwórstwo spożywcze i przemysł, będzie zorganizowana w grupach producenckich.

Należy zaznaczyć, że Polska i Irlandia należą do krajów Unii Europejskiej o największym udziale ziemniaków przeznaczonych do celów spożywczych, wynoszącym ponad 100 kg ziemniaków na jednego mieszkańca. W Irlandii ponad 50% ziemniaków konsumuje się w postaci przetworzonej, czyli frytek, chipsów, sałatek i przetworów mrożonych, natomiast w Polsce udział ziemniaków przetworzonych do konsumpcji wynosi poniżej 20%, choć w ostatnich latach wciąż wzrasta.

Sytuacja cenowa w roku bieżącym jest zróżnicowana w poszczególnych regionach Polski. Najwyższe ceny odnotowano w województwach: lubelskim (146,78 zł/dt), śląskim (89,08 zł/dt). Najniższe w lubuskim (10,00 zł/dt) i świętokrzyskim (48,26 zł/dt). W województwie pomorskim cena kształtowała się na poziomie 67,23 zł/dt.

Analiza bieżącej sytuacji rynku ziemniaka pozwala stwierdzić, że w najbliższej perspektywie nie przewiduje się istotnych zmian w zakresie poziomu powierzchni uprawy, spożycia, przetwórstwa tej rośliny, oczywiście o ile nie wystąpią nieprzewidziane czynniki zewnętrzne.

Tadeusz Plichta